

Okulöncesi ve Sınıf Öğretmenlerinin Akran Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Karşılaştırılması

Büşra ÖZDEMİR ¹

Yrd. Doç. Dr. Aylin SÖZER ÇAPAN ²

Normal bir sosyal gelişim için arkadaşlık çevresi oldukça önemlidir. Ayrıca bu arkadaş çevresi normal bir gelişim sürecinin göstergesi sayılabilmektedir. Bir çocuğun en azından bir arkadaşı varsa ve etrafındaki diğer kişilerle kolayca arkadaşlık kurabiliyorsa bu çocuğun gelişimi normaldir denilebilir. Sosyal becerilerin edinilmesinde de arkadaşlık oldukça önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir (Brisbane'den aktaran Topaloğlu 2013). Arkadaş ve akran, büyüme açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Çocuk, sosyal karşılaştırmalar yapmak ve kendi benlik imgesini başkalarına yansıtmak suretiyle arkadaş ilişkilerinde de kendini tanımayı öğrenir. Bunun yanı sıra, arkadaşlar her duygusal açıdan birbirlerine destek olur hem de duygusal gelişimi pekiştirir, özellikle de empati duygusunun gelişmesini sağlar (Yavuzer, 1999).

Akranların yaşamın farklı dönemlerinde farklı şekillerde farklı etkilere sahip olduklarını görmek mümkündür. Özellikle insan yaşamında okulöncesi dönem, gelişimin en hızlı olduğu ve bireyin hayatında kalıcı etkilerin olduğu bir süreç olması açısından önem taşımaktadır. Çocuklar ilk olarak okulöncesi dönemde akranlarıyla iletişime geçer. Bu dönemde akranlarıyla iletişimi hem bilişsel hem de sosyal olarak çocuğa önemli katkılar sağlar. Bu süreç boyunca çocukların birbirleriyle iletişimi destelenmeli gerekli ve ciddi bir durum olmadıkça aralarına girilmemelidir.

“Akran”, yaş, meslek, toplumsal durum gibi bir kıstas bakımından birbirine eşit olan kişilerin her biridir, buradaki bağlamda, uzmanlık derecesi olarak çalışmayı yapan kişiye denk kişi demektir (TDK, 2009).

¹ İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

² İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Topping akran eğitimini 1996'da; “benzer sosyal grup içinde olan, profesyonel olarak öğretmen olmayan bireylerin birbirlerine öğrenmek ve öğretmek için yardımcı olmaları” olarak tanımlamıştır (Topping'den akt Ünver ve Akbayrak, 2013).

Akran eğitimi “Eğitim almaya istekli genç insanların birlikte gerçekleştirdikleri, bilgi, tutum, inanç ve beceri yönünden gelişmeleri ile sağlıklarını koruma bilincini amaçlayan, resmi olmayan ya da programlanmış eğitimsel etkinliklerin” tümü olarak tanımlanmaktadır (Bilgiç & Günay 2014).

Formen ve Cazden'e göre ise; akran eğitiminin olabilmesi için iki katılımcı arasında bilgi farkı olması gerekmektedir (Ergül Ş.'den akt Bilgiç ve Günay 2014).

Okulöncesi dönemde, akran ilişkilerinin temel niteliklerine bakıldığında, bu dönem çocuğu için onaylanmanın önemli bir sosyal destek olduğu görülmektedir. Akranlardan gelen yardımı kabullenme ve gerekli durumlarda akranlara yardım etme de ilişkileri geliştirecek diğer unsurlardandır. Olumsuz duyguların uygun biçimde ifade edilmesi de ilişkileri olumlu yönde etkileyebilmektedir. Nezaket, ilişkileri olumlu yönde pekiştirirken, çatışmalardan kaçınma da akran ilişkileri açısından önem taşımaktadır (Ladd et. al.'dan akt Gülay, 2009).

Okulöncesi dönem, çocukların akran ilişkilerinin temellerinin atıldığı yılları kapsar ve akran ilişkilerinin çocuğun üzerindeki kısa ve uzun dönemli etkileri açısından da oldukça önemlidir. Akran ilişkileri, çocukların paylaşım ve işbirliği içinde bir arada olmalarını desteklemekle birlikte, onların kişiler arası ilişkiler için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarında, problem çözmelerinde ve sorunlarla başa çıkmalarında önemli rol oynamaktadır (Beyazkürk, Anlık ve Dinçer, 2007; Gülay, 2008).

Bu çalışma, okulöncesi öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinin akran eğitimi hakkındaki farkındalıkları belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evreni İstanbul ilinde bulunan okulöncesi öğretmenleri ve ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinden oluşacaktır. Araştırmanın örnekleme rastgele örneklem seçme modeline göre belirlenecektir. Çalışmanın örneklem

grubunda resmi ve özel okullar yer alacaktır.

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği için aşağıdaki adımlar izlenecektir. Güvenirlik işlemlerinin ilk önce zamana göre değişmezliğinin saptanabilmesi için ölçekte önceki ve sonraki ölçmeler arasındaki korelasyon kat sayısı hesaplanacaktır (Karasar, 2014).

Bağımsız gözlemciler arası uyum tekniği kullanılarak birden çok gözlemcinin birbirinden bağımsız olarak aynı şeyleri ölçmeleri sağlanacaktır. Gözlemcilerin ayrı ayrı yaptıkları ölçümlerin ortalaması alınarak her durum için tek tek değer bulunacaktır. Ayrı ayrı gözlem sonuçları birbirine ne kadar yakınsa elde edilen ortalama değer güvenilirliği o kadar yüksek olacaktır. İç tutarlılık için madde istatistikleri yapılacaktır. Ölçme aracındaki her maddenin aldığı değer ile ölçme aracının tümünden alınan toplam değer arasındaki ilişkiyi ifade etmek amacıyla madde istatistikleri yapılacaktır. 0.5'ten küçük kat sayıları olan maddelerin güvenilirliklerinden kuşkulanıp gözden geçirilecektir. Belli bir düzeyden daha büyük olan maddeler çoğu kez toplam puanın hesabından çıkartılacak ve daha sonraki benzeri ölçümlerde bu maddeler ölçü aracına alınmayacaktır (Karasar, 2014).

İçerik geçerliliğinin saptanabilmesi için ölçme aracında bulunan soruların ölçme amacına uygun olup olmadığı ölçmeden istenilen alanı temsil edip etmediği belirlemek amacıyla uzman görüşü alınacaktır. Ölçü aracı ve amaçları uzman gruba incelenecek ve grubun önerilerine göre yeni şekil verdikten sonra ölçme aracı kullanılacaktır. Aynı zamanda uygulama geçerliliği için de yapılan ölçme ile ölçülmeye çalışılan şeyin gerçek hayattaki yansımalarının karşılaştırılmasındaki uyuma bakılacaktır. Yapı geçerliliği için faktör analizi yapılacaktır. Araştırmanın kuramsal boyutunda yer alan alt boyutların aynı faktör altında çıkma beklentisini test etmek amacıyla yapılacaktır. Aynı faktörü ölçen maddeler bir araya getirilerek çeşitli gruplar oluşması beklenmektedir. Her faktör grubuna içinde bulunan maddelerin özelliğine göre bir faktör adı verilecektir ve bu faktörlerden her birinin ölçmedeki kuramsal yapıyı ifade etmesi beklenmektedir (Karasar, 2014).

Anahtar Kelimeler: *Akran, akran eğitimi*

Kaynakça

- Bilgiç, N. ve Günay, T. (2014). Ergenlerin sigara bırakma konusunda desteklenmesinde bir yöntem: akran eğitimi, *Türk Toraks Dergisi*, 15, 102-5.
- Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 82-93.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel
- Ogelman H. G., Berengi, S., Önder, A. ve Seçer, Z. (2012). Okul öncesi 5-6 yaş grubu çocukların akran ilişkileri ile annelerinin ebeveynliğe yönelik öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi.
- Topaloğlu, Ö.A. (2013). *Etkinlik temelli sosyal beceri eğitiminin çocukların akran ilişkilerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Ünver, V. ve Akbayrak, N. (2013). Hemşirelik eğitiminde akran eğitim modeli. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(4).
- Yavuzer, H. (1999). *Ana baba ve çocuk*. (12. Baskı.) İstanbul: Remzi Kitabevi
- Türk Dil Kurumu [TDK]. http://tr.wikipedia.org/wiki/Akran_denetimi [29.06.2009].